

Első óra

Téma: Bemutatkozás

Nyelvtani rész: finn ábécé, személyes névmások, létige, igei személyragok, magánhangzó-harmónia, tagadó segédigék, létige tagadása

Finn ábécé:

A (aa)	G (gee)	M (äm)	S (äs)	Y (yy)
B (bee)	H (hoo)	N (än)	T (tee)	Z (tset)
C (see)	I (ii)	O (oo)	U (uu)	Å (ruotsalainen oo)
D (dee)	J (ji)	P (pee)	V (vee)	Ä (ää)
E (ee)	K (koo)	Q (kuu)	W (kaksoisvee)	Ö (öö)
F (äf)	L (äl)	R (är)	X (äks)	

Beszédgyakorlat:

Olvasd fel hangosan a finn női és férfineveket!

Női nevek:

Sari
Saara
Eeva
Iris
Irene
Noora

Soile
Tuija
Päivi
Sirpa
Asta
Minna

Férfinevek:

Laila
Ella
Säde
Vuokko

Mika
Mikko
Elias
Jorma
Juho
Yrjö

Jouko
Tuomo
Kyösti
Seppo
Matti
Timo

Kimmo
Mauno
Kari
Karri
Juuso
Jussi

Nyelvtan + gyakorlatok:

Személyes névmások:

minä	(én)
sinä	(te)
hän	(ő)
me	(mi)
te	(ti)
he	(ők)

Létige: (alapalakja az *olla*, ebből képezzük a többi alakot; a finn igéknek mindig a főnévi igeneves alakját, vagyis a *-ni* végű alakját (olvasni, enni, inni, beszélni...) találhatjuk meg a szótárakban: *olla* = lenni)

minä	olen	(én vagyok)
sinä	olet	(te vagy)
hän	on	(ő van)
me	olemme	(mi vagyunk)
te	olette	(ti vagytok)
he	ovat	(ők vannak)

1. gyakorlat: pótolod a hiányzó személyes névmásokat!

..... olet suomalaisen.	(Te finn vagy.)
..... olemme Unkarissa.	(Mi Magyarországon vagyunk.)
..... on opiskelija.	(Ő diák.)
..... ovat Suomessa.	(Ők Finnországban vannak.)
..... olette kotona.	(Ti otthon vagytok.)
..... olen unkarilainen.	(Én magyar vagyok.)

(!!! Nem kell mindig kimondani, hogy *minä olen, sinä olet*.... A létige ragozott alakjain ott vannak az igei személyragok, amelyek megmutatják, kiről is van szó. Tehát elég annyit mondani, hogy *Olen suomalainen*, és így is tudom, hogy magamról beszélek. Azonban most a kezdetekkor érdemes egyelőre a hosszabb formát használnunk, hogy a személyes névmások is rögzüljenek a fejünkben.)

2. gyakorlat: pótolod a hiányzó létige megfelelő, ragozott alakját!

Minä	opettaja.	(Én tanár vagyok.)
Me	englantilaiset.	(Mi angolok vagyunk.)
Te	saksalaiset.	(Ti németek vagytok.)
Hän	mies.	(Ő férfi.)
He	ranskalaiset.	(Ők franciák.)
Sinä	nainen.	(Te nő vagy.)

Igei személyragok: (a létige ragozásánál már láthattuk őket)

E/1	-n
E/2	-t
E/3	-V (V= vokaali= magánhangzó; tehát egyes szám harmadik személyben a tövégi magánhangzó, vagyis a szó utolsó magánhangzója nyúlik meg, kettő lesz belőle)
T/1	-mme
T/2	-tte
T/3	-vat/-vät (a magánhangzó-harmónia dönti el, melyik ragot kell a szóhoz kapcsolni a kettő közül; de mi is az a magánhangzó-harmónia?)

3. gyakorlat: pótolod a hiányzó igei személyragokat!

Sinä asu.....	Debrecenissä.	(Te Debrecenben laksz.)
Hän rakasta.....	musiikkia.	(Ő szereti a zenét.)
Me mene.....	kauppaan.	(Mi boltba megyünk.)
Minä puhu.....	Espanjaa.	(Én beszélek spanyolul.)
He pitä.....	talvesta.	(Ők kedvelik a telet.)
Te kirjoita.....	kirjettä.	(Ti levelet írtok.)

Magánhangzó-harmónia:

- a finnben vannak	magas:	y, ä, ö
	mély:	a, o, u
	semleges:	e, i

magánhangzók;

- ha egy szóban csak magas magánhangzók vannak, akkor magas hangrendű toldalékot kapcsolunk hozzá (magas hangrendű= egy vagy több magas, és csak magas magánhangzó van benne): *pöytä* 'asztal' → *pöydässä* 'asztalban';

- ha egy szóban csak mély magánhangzók vannak, akkor mély hangrendű toldalékot kapcsolunk hozzá: *talo* 'ház' → *talossa* 'házban';

- ha egy szóban van magas magánhangzó, de mellette semleges is, a semleges nem számít, és magas hangrendű toldalékot kapcsolunk hozzá (gyakorlatilag figyelmen kívül

hagyjuk a hangrend eldöntésekor a semleges magánhangzókat): *kenkü* 'cipő' → *kengüssä* 'cipőben';

- ha egy szóban van mély magánhangzó, de mellette semleges is, a semleges nem számít, és mély hangrendű toldalékot kapcsolunk hozzá: *kaupunki* 'város' → *kaupungissa* 'városban';

- amikor egy szóban csak semleges magánhangzók vannak, akkor mindig magas hangrendű toldalékot kapcsolunk hozzá: *kieli* 'nyelv' → *kielessä* 'nyelvben';

- összetett szavak esetében az utótag magánhangzói alapján döntjük el, milyen toldalék kapcsolódik a szóhoz: *rivitalo* 'sorzás' → *rivitalossa* 'sorzásban'.

4. gyakorlat: a *-vat* vagy a *-vät* rag kapcsolódik a szavakhoz? Döntsd el a magánhangzó-harmónia alapján!

asu.....	(laknak)
mene.....	(mennek)
halua.....	(akarnak)
istu.....	(ülnek)
luke.....	(olvasnak)
kirjoitta.....	(írnak)
itke.....	(sírnek)
osta.....	(vásárolnak)
syö.....	(esznek)
juo.....	(isznak)
etsi.....	(keresnek)

Tagadó segédigék:

E/1	en
E/2	et
E/3	ei
T/1	emme
T/2	ette
T/3	eivät

5. gyakorlat: pótolj a megfelelő tagadó segédigét!

Sinä	ole saksalainen.	(Te nem vagy német)
Te	ole kurssilla.	(Ti nem vagytok a kurzuson.)
Minä	ole kirjastossa.	(Én nem vagyok könyvtárban.)
Me	ole torilla.	(Mi nem vagyunk piacon.)
Hän	ole lapsi.	(Ő nem gyerek.)
He	ole vanhat.	(Ők nem öregek.)

Tagadás során mindig az ige elé tesszük a tagadó segédige megfelelő alakját. Lássuk, hogyan tagadjuk a létigét!

Először kiteszem a tagadó segédigét, majd a létige egyes szám első személyű alakjáról levágom az *-n* ragot: *olen* → *ole*, és ezt teszem a tagadó segédige mellé.

en	ole	(én nem vagyok)
et	ole	(te nem vagy)
ei	ole	(ő nincs)
emme	ole	(mi nem vagyunk)
ette	ole	(ti nem vagytok)
eivät	ole	(ők nincsenek)

Bemutakozás:

Kérdés: **Kuka sinä olet?** (Ki vagy te?)

Válasz: **Minä olen** Brigitta. (Én Brigitta vagyok.)
Minä olen unkarilainen nainen/ mies. (Én magyar nő/ férfi vagyok.)
Minä olen opiskelija. (Én tanuló vagyok.)
Minä en ole lapsi... (Én nem vagyok gyerek.)

Finn kultúra:

- Finnországot délnyugatról a Balti-tenger, délkeletről a Finn-öböl, nyugatról a Botteni-öböl határolja. Szárazföldön szomszédos Svédországgal, Norvégiával és Oroszországgal, tengeren pedig Észtországgal.
- Két hivatalos nyelv van az országban: **finn és a svéd.**
- Függetlenségét az oroszokkal szemben **1917. december 6-án** vívta ki.
- **1995**-ben lépett be az Európai Unióba.
- Jelenlegi államformája: **parlamentáris köztársaság.**
- Jelenlegi miniszterelnöke: **Jyrki Katainen** (2012-es adat)
- Jelenlegi köztársasági elnöke: **Sauli Niinistö** (2012-es adat)
- Fővárosa 1812 óta **Helsinki**, amelyet 1550-ben alapított I. Gusztáv svéd király. A korábbi főváros **Turku** volt.
- Finnországot az „**ezer tó országának**” is szokták nevezni, azonban a tavak száma meghaladja a 180 ezret is.
- Az ország legmagasabb pontja, a **Halti-tunturi** 1328 méter magas.

Szorgalmi feladat:

A magánhangzó-harmónia alapján kapcsold a megadott ragok valamelyikét a kipontozott, hiányos szóhoz! Az összetett szavak határát függőleges vonal jelzi.

-ssa vagy **-ssä**?

Olen metsä....., koulu....., yli|opisto....., siene....., kala....., marja..... Istun ruoka|pöydä....., huonee..... Ruoka on jää|kaapi....., viini viini|pullo..... Minulla on loma kesä|kuu.....

-sta vagy **-stä**?

He ovat kotoisin Helsingi....., Tartto....., Tallinna....., Viro....., Amerika....., Euroopa....., pää|kaupungi....., Kööpen|hamina..... Kerron ystävälleni teksti|viesti....., video|filmi....., elämä....., rakkaude.....

-lla vagy **-llä**?

Mitä on kadu....., hylly....., lattia....., pysäki....., tuoli....., seinä....., tää....., sie....., tuo.....? Mitä teet talve....., kesä....., kevää....., illa....., ilta|päivä.....? Kenellä on paljon töitä? – Hammas|lääkäri....., minu....., hei....., opiskelija....., sinu....., kirjan|pitäjä.....

1. óra szószedete:

minä	én
sinä	te
hän	ő
me	mi

rakastaa	szeretni, szerelmesnek lenni
mennä	menni
puhua	beszélni
pitää	kedvelni

te	ti
he	ők
olla	van, lenni
suomalainen	finn (nemzetiségű)
Suomi	Finnország
unkarilainen	magyar (nemzetiségű)
Unkari	Magyarország
opiskelija	tanuló, diák
opettaja	tanár
kotona	otthon
englantilainen	angol (nemzetiségű)
saksalainen	német (nemzetiségű)
mies	férfi
nainen	nő
ranskalainen	francia (nemzetiségű)
asua	lakni, élni
tori	piac
lapsi	gyerek

kirjoittaa	írni
musiikki	zene
kauppa	bolt
Espanja	Spanyolország
talvi	tél
kirje	levél
haluta	akarni
istua	ülni
lukea	olvasni
itkeä	sírni
ostaa	venni, vásárolni
syödä	enni
juoda	inni
etsiä	keresni
kurssi	kurzus, tanfolyam
kirjasto	könyvtár
Kuka sinä olet?	Ki vagy te?
vanha	öreg, idős, régi